

תוכן עניינים - 43

- 1 שלום רב
- 1 טיול בשמורת החולה
- 2 לבחור צמחי תרבות בגינה
- 2 מה צף על פני המים?

מנוחה אל מול הנוף המדהים

טיול בשמורת החולה – רק בישראל מיבשים אגם ולאחר מכן משחזרים אותו. שמורת החולה הוקמה על מנת לשמר ולשחזר את הסביבה הייחודית של האגם והביצות שיובשו. זוהי שמורת הטבע הראשונה שהוכרזה בישראל, והמאבק הציבורי להקמתה הביא לייסוד החבה להגנת הטבע. מכביש 90 פונים מזרחה על פי השילוט לשמורת החולה, השוכנת דרומית לקריית שמונה. השמורה פתוחה בין השעות 8:00-16:00, בתשלום.

כאמור, בשונה משמורות טבע אחרות, שמורת החולה אינה משמרת את המצב הטבעי שהיה במקום בעת הקמתה, אלא נוצרה באמצעות בניית סוללות עפר לסכירת המים ויצירת אגם מלאכותי, לאחר שמי האגם המקורי נוקזו. האגם מתפרש על שטח של מאוד דונמים בלבד ועומקו 60 ס"מ בלבד. למרבה הצער הקמת השמורה לא שימרה את כל מיני הצומח ובעלי החיים הייחודיים של האזור. אולם האגם עדיין משמש מקום מנוחה חשוב לעופות נודדים דרכם מאירופה לאפריקה ובחזרה. עשרות אלפי עופות ביניהם עגורים חסידות שקנאים קורמורים ומיני אנפות שוהים באגם במהלך הסתיו והאביב – עונות הנדידה.

שלום רב,

שמתם לב שהקיץ הולך ומסתיים? בשדות כבר פורחים חצבים, פה ושם ימים אפורים, ובשמים מתחילות שיירות של עופות נודדים. הסתיו בארצנו הוא עונת הנדידה של הצפרים, במהלך הנדידה יחלפו מעל שמי הארץ כחצי מליון ציפורים. אך לא רק צפרים נודדות גם צמחים נודדים ממקום למקום. חלקם "נודד" בעזרת האדם המעביר אותם לתועלתו מחלק אחד של העולם לחלקו האחר. כך הגיעו אלינו מאמריקה התיכונה העגבנייה והסברס, מאיראן הרימון, ועצי ההדר, (פומלו אתרוג ומנדרינה) מדרום מזרח אסיה. מיני צמחים אחרים "נודדים" בעזרת המים, הרוח או בעלי החיים.

בעקבות הנדידה נבקר בשמורת החולה, נכיר את נפתולי דרכם של צמחי התרבות, ונבדוק עם ילדים מה צף על פני המים.

שלכם,

ענת

אתר אינטרנט: www.madmony.co.il
דואר אלקטרוני: Anat@Madmony.co.il

הרימון, הגיע לכאן מאיראן

מה צף על פני המים ? מדוע צפים עצמים על פני המים? את העיקרון עליו מבוססת הציפה גילה ארכימדס, מדען יווני שחי לפני למעלה מ-2,200 שנים. הוא גילה שֶעַל גוף השקוע במים פועלים שני כוחות: האחד הוא כוח המשיכה המוכר שכיוונו כלפי מטה, והשני כוח נגדי שמפעילים המים - הדוחף את הגוף כלפי מעלה. אֲרִכִּימֵדֵס הראה שהכוח הנגדי שמפעילים המים שווה למשקל המים שנדחו על ידי הגוף. את המסקנה ניתן לנסח באמצעות מושג "צפיפות החומר", המוגדר כמסה ליחידת נפח: כל גוף יצוף בנוזל אם הצפיפות שלו קטנה מצפיפות הנוזל, וישקע אם הצפיפות שלו גדולה מצפיפות הנוזל.

צמחים רבים מפיצים את זרעיהם באמצעות המים - כלומר הצפיפות של זרעיהם/פירותיהם נמוכה מצפיפות המים ובשל כך הם צפים. שלהי הקיץ היא העונה בה רבים מן הצמחים מפיצים את זרעיהם. צאו לגינה או לשדה עם הילדים ואספו מצמחים שונים זרעים/פירות שהבשילו. בבית שמים את הזרעים בקערה מלאת מים ובודקים מי מהם צף על פני המים. הזרעים של הצמחים הבאים הצפים על פני המים ובעזרתם יכולים להגיע למרחקים: חבצלת החוף (הפורחת כעת בחוף הים בלבן (סירה קוצנית (הגדלה בשטחי בתה) וגם אגוז הקוקוס (אותו תוכלו לקנות מראש בחנות). מקורו של הקוקוס מהאזורים הטרופיים של דרום מזרח אסיה ובאמצעות הציפה הוא נודד בין האיים.

למרות משקלו, צפיפות אגוז הקוקוס נמוכה משל המים

בשמורה שביל מרכזי שחלקו גשר צף מעל הביצה עם מחסה המשמש מקום מצויץ לתצפית בציפורים. השביל מתאים לעגלות ילדים. על העופוריה - מרכז המבקרים בו מוצג מופע תלת מימד אפשר לוותר. קחו בחשבון שבשל כך מחיר הכניסה לאתר מופקע, אבל עדיין שווה. זוהי עונת הנדידה רוצו לבקר.

מראה מעל הגשר הצף

לבחור צמחי תרבות בגינה - אקלום צמחים הוא פעולה של העברת צמחים חיים או זרעיהם מאזור גידולם לאזור אחר, תוך סיגולם ההדרגתי לתנאי האזור החדש. התערבותו של האדם בעולם הצומח ובהעברת צמחים ממקום למקום התחילה, כנראה, כבר בימי קדם. בנדודיו, לקח עמו האדם גם זרעי צמחים שנהג לגדלם למאכל, לצורכי יופי ועוד.

מינים רבים של צמחים אוקלמו בישראל. הגיעו לכאן עד כה מכל רחבי העולם מעל 5,000 מיני צמחים. צמחי תרבות לגינה מגיעים לכאן ממקומות רבים עולם. המוצלחים שבהם, אלו שנקלטו באופן הטוב ביותר הגיעו לכאן מאזור אקלים ים תיכוני. למשל מדרום אפריקה הצליחו היטב גרניום, ברלריה, בוהיניה, אגפנטוס אפריקני ועופרית הכיף. מאוסטרליה התאקלמו מיני איקליפטוס, מללויקה וקליסטמון, אך גם שיטה הכחלחלה שהוגדרה כמין פולש.

האם החורב גר בארץ נוכריה ?